

8. 3. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vázanost soudem vyšší instance?

Ve světě práva dochází k momentům, kdy někoho napadne, jaký je vlastně smysl daného ustanovení a jestli by nám nebylo lépe bez něj. Jeden z takovýchto momentů vyvrcholil v únoru roku 2016 u Ústavního soudu[1], kde se řešilo, zda má být soud nižší instance vázán rozhodnutím soudu odvolacího. Tato povinnost, zakotvená v § 264 (1)[2] zákona č. [141/1961](#) Sb., Trestního řádu[3], je pro většinu lidí takovou samozřejmostí, že by je ani nenapadlo, že by tam neměla být – pro zajímavost, toto ustanovení nebylo od přijetí trestního řádu v roce 1961 ani jedenkrát revidováno a novelizováno.

Ušetřím Vás překvapení, ostatně je obecně známé, že plénum Ústavního soudu rozhodlo v souladu se svou předchozí judikaturou a i tento pokus na zrušení výše uvedeného ustanovení § 264 (1) zamítl s odůvodněním, že napadené ustanovení je důležitou součástí právního řádu již od přijetí trestního předpisu v roce 1961, představuje zásadní nástroj pro zachování jednotnosti judikatury, kterou produkují trestní soudy a jako takový je jedním ze základních principů trestního řízení u nás i v zahraničí[4].

Návrh byl podán za Obvodní soud pro Prahu 8 soudcem Petrem Novákem v souvislosti s rozhodováním v konkrétní trestní věci, který argumentoval tím, že současný systém do jisté míry omezuje nezávislost soudního rozhodnutí, doslova se dle jeho názoru jednalo o rozpor s článkem 82 Ústavy České republiky, který obsahuje princip nezávislosti soudce při výkonu jeho funkce. Pokud by měl být dle názoru stěžovatele soudce skutečně nezávislý, tak by měl být vázán pouze zákonem a nikoliv právními názory nadřízeného soudu, se kterými může nesouhlasit.

Navrhovatel svůj návrh odůvodnil tak, že v případě toho, že by došlo ke zrušení předmětného ustanovení trestního řádu, tak „*by se těžiště trestního řízení přesunulo do hlavního líčení před soud prvního stupně, kde se provádí důkazy, došlo by k decentralizaci trestní soudní moci a i k jejímu zrychlení, neboť průtahy v trestním řízení jsou mnohdy způsobeny právě přetahováním soudů prvního stupně s odvolacími soudy, kdy jsou některé trestní věci opakovaně odvolacími soudy rušeny a přikazovány soudům prvního stupně k novému rozhodnutí a to právě podle ustanovení §264 (1) trestního řádu.*“[5]

K návrhu se vyjadřovalo stanoviskem i Ministerstvo spravedlnosti a na základě tohoto stanoviska vstoupila do řízení svým usnesením č. 635 vláda, která navrhla zrušení tohoto ustanovení zamítnout[6].

Ústavní soud konstatoval, že se velice podobnými návrhy již v minulosti zabýval a to v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 37/03 ze dne 11. ledna 2005, nebo například Pl. ÚS 41/2000 ze dne 20. 2. 2001, v obou byl návrh zamítnut jako neopodstatněný. Dále soud navrhovatele poučil, že princip vázanosti soudu nižší instance právním názorem soudu vyšší instance po kasaci rozhodnutí platí i pro vyspělé země v zahraničí a je obsažen v právních rádech například Německa, Rakouska apod.

Stěžovatel nepřinesl ve svých argumentech nic nového, co by přimělo Ústavní soud rozhodnout jinak než ve svých předchozích rozhodnutích týkajících se prakticky téže věci. Je zajímavé, jak může to samé ustanovení vyvolat diametrálně odlišné reakce, kde podle jednoho podrývá právní jistotu tím, že snižuje nezávislost nalézacího soudu a zároveň podle druhého právní jistotu výrazně posiluje tím, že do jisté míry sjednocuje judikaturu a dělá jí předvídatelnější.

Pravdu mají do jisté míry obě strany, prozatím zvítězil původní koncept vázanosti názorem odvolacího soudu, neboť Ústavní soud poznamenal, že role prvostupňového soudu je stále unikátní například v tom, že instanční cestou nelze vnutit nižšímu soudu vlastní hodnocení důkazů, protože odvolací soud není oprávněn nařizovat změnu v jejich hodnocení.

V případech, kdy by odvolací soud překročil své pravomoci do té míry, že by nevhodně zasáhl do pravomoci soudu nalézacího, tak je možné takový postup napravit cestou mimořádných opravných prostředků případně ústavní stížnosti. Současná koncepce odvolání a s ním spojené vázanosti je tak stále vyhovující.

Ustanovení § 264 (1) trestního řádu k letošku přežilo již 55 let a zdá se, že má další roky beze změny před sebou.

Jan Metelka,
student Právnické fakulty UK

[1] sp. zn. Pl. ÚS 15/14

[2] Stanovující, že soud, jemuž byla vrácena věc k novému projednání a rozhodnutí, je vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí odvolací soud a je povinen provést úkony a doplnění jejichž provedení odvolací soud nařídil.

[3] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[4] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[5] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[6] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu](#)

konfiskační směrnice

- Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?
- Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení
- Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?
- Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury
- Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026
- Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS
- Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob